

Çıra

SANAT VE FİKİR DERGİSİ

Edip KAVUZLU
Erdoğan BENLİOĞLU
Selâhattin BATU
Tuncer UÇAROL
Nihat ZİYALAN
Sefa KAZAN
Şefik CILASIN
Hacı CAN
Ç. Doğan ADAOĞULLARI
Mehmet Akif TUNCAY
Şenol ÇİFTÇİOĞLU
Bülent HABORA
Mehmet BACAKSIZLAR
Ch. BAUDELAIRE
Erskine CALDWELL
J. W. GOETHE
Willielm BUSCH
Türkeş KAAN
H. Doğan SALTUK
Metin KONYALI
Ayhan ATEŞOK
Erdoğan EVREN
O. Yılmaz DAYANIR
Adil ÖZ
Miguel de UNAMUNO
Cavit CİRİTÇİ

I. Ümit : Çiçekli Kadın

YIL : 2

SAYI : 10-11

1-15 MART 1961

Ederi : 75 Kuruş

Bir çekilişte

YARIM

MİLYON

LİRA

*Para ve Apartman
dairesi ikramiyeleri*

AKBANK

12 Nisana
kadar
hesap
açınız.

4 Vadeli her 100, vadesiz her 200 liraya bir kur'a numarası verilir

Ankara Sigorta

Yangın

Hayat

Kaza

Nakliye

Hırsızlık

ve Trafik Sigortalarınız için

HİZMETİNİZDEDİR.

Telefon : 4336

ALİ DAĞDELEN
Kızılay Karşısı No. : 11
A D A N A

Ç I R A

ON BEŞ GÜNDE BİR ÇIKAR

Sanat ve Fikir Dergisi

CİLT : ISAYI : 10 - 11

1 - 15 MART 1961

Sahibi

EDİP KAVUZLU

Yazışleri Müdürü

A. HİKMET ERDAL

Yönetenler

Edip KAVUZLU

Erdoğan BENLİOĞLU

A. Kadir KENDİRCİ

Çetin D. ADAOĞULLARI

Necati ÖZKAN

Yazman

H. Doğan SALTUK

Yönetim Yeri

Eski Belediye Civarı No. 18

Telefon : 3819

A D A N A

Abone Şartları

Üç aylığı : 4 Lira

Altı » : 8 »

Yıllığı : 16 »

Dizgi ve Baskı

Zemin Matbaası Kom. Şti.

Pazarlar Caddesi No. 56

A D A N A

Not: Gelen yazılar yayınlansın
yayınlanmasın geri verilmez

- SANATÇININ GEREKLİLİĞİ -

Edip KAVUZLU

Düşünemediğimiz düşünceleri kabul etmekten kaçınıyoruz nedense. İçimizde, korunma tepkisi uyanıyor yeni bir düşünüyü söylenişinde.. Korumaya çalışırız kişiliğimizi.. Ve çoğunlukla böyle olacağını sanırız.

Kendi görüşlerini benimsetmeğe zorlamamak yerinde olur. Yaşadığı devirde anlaşılabilir sanatçı. Hepsinin başından geçmiştir bu.. Orhan Veli'yi alalım ele.. Yaşadığı devirde mi anlaşıldı o?. O zaman mı sevildi?. Sanat'çı, geleceği görerek düşünülerini ve yapıtlarını atar ortaya. Onlar da başat (hakim) olan düşünce, henüz kendilerini olumlu bir sonuca yöneltecek hiç bir şeyin verilmemiş olmasıdır.. Öyle ki, bakımsız bir bahçeyi, kazıp ekerek, basbayağı bir bostan durumuna getirmeye benzer ortaya atılan düşünüler. Bizi özgürlüğümüze, insanlık haklarımıza, clerki'mize (demokrasi) erıştiren, onların dinmek bilmeyen çabaları olmuştur.. Kişiyi, insanlığa ve dirim'e (hayat'a) bağlayıp yürekli ve istemli (irade) olmayı aşılamlıdır topluma.. On yılın yarattığı terkedilmişlik kalktı. Karabulut'un silinişini getirdiler bize son devrimde. Bu böyledir. Tarihin her devrinde böyle olmuştur bu.

Örneğin — JEAN — JACQUES ROUSSEAU

Toplumu, tam bir «birlik» dayanağı üzerine düzenleme yi ister. — İÇTİMAİ MUKAVELE — adlı betiğinde.. Dünya yaşam ve düşünüşü üzerine büyük etkiler bıraktı devrimci düşünülerine değinen yazılarıyla... Fransız devriminin öncüleri arasında savundu. İnsanlığa yararlı bir sanatçı olarak, düşünücü olarak çalıştı..

Her yönüyle ele alınarak işlenilmektedir toplum. Onların günlük yaşamlarıyla, çeşitli sorunlarıyla ilgilenilir. Çağımız yazarlarından; DALE CARNEGIE, — Üzüntüyü bırak yaşamaya bak — ve yine — Dost Kazanmak Ve Söz Söylemek — adlı betikleriyle yararlı olmaktadır topluma.. İkinci yapıtların bir yerinde :

...«Meşgul olmadığımız zaman zihnimiz boşalmaya mü-

(Devamı Sa. 18 de)

Â V A R E L E R

Selâhattin BATU

Ben dikkat eksikliğini doğulunun en büyük kusurları arasında sayarım. Çevremde yaşayan. İş yahut dostluk münasebetinde bulunduğum insanlara bakarım da, kendim de aralarında olarak, çoğunun dikkat yoksulu olduğuna hükmederim. Doğu, baştan daşa dikkatsizler ülkesidir. Doğulu, gördüğünü görmez, gördüm sanır. Ne yaparsa üstün körü yapar, ama iyi yaptığına inanır. Adam bir hayal, peşin hükümler âleminde öylesine kendinden geçmiş ki, öz işine bile sahip değildir. Örneğin bir daire âmiri mi bahis konusu? Masasına gelen yazıları okumaz, kimi zaman göz bile gezdirmeğe lüzum görmez. Çünkü bu yazıların yazarları hakkında kafasındaki peşin hükümler ona yetişir. Hemen Altına bir «derkenâr» geçer. Olmaz bu iş diyerek işin içinden çıkarır. Doğunun ekonomide ömür tüketen sözde iş adamları da öyle değilmi? Bunlar hayat savaşında her zaman batıya yenilirler, Çünkü ele aldıkları konuları asla dikkatle incelemeyiz. Karşılaştıkları meseleleri, her defa yeni bir işle karşılaşıyor gibi, enine boyuna araştırmazlar. Bir işe kolayca alışır, alışınca da artık aldırılmazlar. Bütün günlük konuları birbirine eşit tutar, üstün körü kararlara varırlar. Ya oluversin, derler, ama o iş olmaz. Ya olacak işlere olmaz derler, ozaman da kaybeder, şaşırır kalırlar.

Bütün Doğu ülkeleri pişmanlarla dolu değil mi? Doğulu'lar her gün yirmi dört saat ah çekerek. Keşke bu işi böyle yapmasaydım! Ah, ne büyük fırsat kaçırdım! Ayağına gelen kısmeti tepmiş, şimdi de açıkta kalmıştır. En önemli işe aldırılmıyormuş, fırsatı elden kaçırmıştır. Böylesi nasıl dövünmesin? Masıl ah çekmesin? halbuki dikkat etseydi o işin aldırılacak bir iş olduğunu görecekti. Kafasında bir dikkatler sistemi işleyeydi, her konuyu üstünkörü değil, ciddilikle ele alacak, başından sonuna, tek noktasını ihmal etmeden inceliyecekti. O zaman da san günü hayat kırıklığına uğrayacaktı. Üstüne aldığı işlerin hakından gelecekti.

Bir Batılı iş adamını, bir teknisyeni, bir uzmanı gözönüne getirin. En küçük işlerine büyük ciddilikle ele alırlar, en önemsiz noktaları nasıl dikkatle incelerler. Kendini çok zeki sanan doğulu için bu ince dikkatler gülünçtür. Bu kalın kafalı «Zeki'ler, metodla çalışan, hiç bir noktayı tesadüfe bırakmayan Batılılara budala göziyle bakarlardı. Her gün ellerinden geçen konuları, her gün yeniden ele almaya ne lüzum var? Bunlar da ötekilerin tıpkısı, onlardan pek farklı değildir ki. Binde bir aksi bir ihtimal olacaksa oluversin! Ama bu binde bir aksi ihtimalin bir gün koca bir yapıyı yıkıvereceğini, o küçücük dikkat tasarrufunun karşılanması imkânsız büyük zararlara yol açacağını düşünmez. Bu çeşit küçük dikkatlerden kaçır, ihmellere düşse düşse de büyük dikkatsizliklere alışır, sonunda bütün doğu'da gördüğümüz âvârelerden biri olup çıkar.

Hem doğu'da kulaktan dolma ne kadar çok bilgi vardır. En aydınından sokak adamına kadar bütün Doğu'lular bilgiçlik taslamakla ömür tüketirler. Hepsi bilir, ama hiç biri bilmez. Hepsi kendine güvenir ama hiç birine güvenil-

(Devamı Sa. 18 de)

aşk
öküzü

dudakları bir çizgi ağlamakla kırılan
gülürse güneş düşer küçümen parmağından

gelir bir aşk öküzü yaslanır sularıma
sonradan çiçek açar kapısız gözlerinde
aşk desem ölüm biter bir kızın dudağına
oturup öksüz ağlar şekilsiz bir güneşle

aşk ucuzluk köprüsü her öküzün geçtiği
sevgi metelik etmez babamın dükkânında
çiçek güneşle güler öksüzün bilmediği
tüyler kılıca değer azıcık bir akşamla

erdoğan
benlioğlu

ağrımaz başımızda çöreklenmiş bir yılan
sevgiyi hiç tanımaz büyük gözlüklü halam

EĞİTİMDE ÖNEMLİ OLAN

Tuncer UÇAROL

Şu yıllarda, uygarlığa daha hızlı koşmak için, çözülmeye çalışılan bir eğitim meselemizin olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Bu şimdiye kadar dar anlamda ve düzensiz olarak ele alınmıştır. Bence bu oluş olarak bir süreç (1) olarak incelenmelidir. Bunun için de sıra gözetilmesi gerekir. Meselâ şöyle olabilir :

A — ÇALIŞMALI, AMA SOSYAL ve SİYASAL TEDİRGİNLİKLERİN GEÇMESİNİ BEKLEMELİYİZ.

Dünyayı, geri kalmış ülkeler, uygarlığa doğru giden ülkeler, uygar ülkeler diye üçe ayırırsak, Türkiye'ye ikinci sırada yer verebiliriz. Türkiye çok genç bir devlettir. Bir biri ardından gelen son osmanlı yenilgilerinin ve İstiklâl Savaşı'nın psikolojik yorgunluğu halâ üzerindedir. Diyelimki, İstiklâl Savaşı'nın kazanılması Osmanlı yenilgilerinin rahatsızlıklarını sindirmiştir. Ama bundan sonrada görülür ki, orta siyasal alanda bir yerleşme tedirginliği çıkmıştır. ve bu bugün de devam edip gitmektedir. İşte, zaman'a yukardan bakarsak, Türkiye'nin daba 35-40 yıl gibi «çok kısa» bir zaman geçirdiğini, siyasal tedirginliği yanında birde sosyal tedirginliğin görüldüğü (yani topraklarında «yatay hareketlilik, ve «dikey hareketlilik, olduğu) farkedilir. Ayrıca, uygarlığa yetişmenin aceleciliğinin, acemiciliğinin, yeniliğinin, sarsıntıları da vardır. Bu durumda batı uygarlığına ne kadar yaklaşırsak tedirginliklerimizden de o kadar uzaklaşacağız ve Türkiye derin bir rahathğa erecektir. Ancak buna erişmek için büyük bir tedirginlik devresinden, rahatsızlık, karışıklık devresinden geçmek de şarttır. Dolayısıyla, bu devrede her yapının muhakkak olumlu sonuç vermesi beklenemez.

Günümüz böyle bir devrededir.

İşte bu, tedirginlik devresi, eğitim çalışmamızı da normal olarak kösteklemekte ya da öyle görünmektedir.

Batı edebiyatına ve sanatına 120 yıl önce yönelmişimiz halde, biliyoruz ki bugün hâlâ aynı yerdeyiz. Vardır-yoktur diye hâlâ tartışılan bir sinema ve tiyatromuz, ürünlerini yeni yeni veren bir roman ve hikâyeciliğimiz vardır. Bunların yeniliği, yani olgun olmamaları, eğitim meselemizin çözümünde en büyük tıkanaklığı yapıyor. (Bunun için Devlet, sık sık yarışmalar açmalı, dikkati,

yumyumuşak

eldeğmedik büyütürüm yorulmaz tenliyi
pıtır pıtır değilmeden buğulanan
koyunlarım, depreşen ılığını
alır aynalarını kilitlerim çarşafalara

güneş hop sıçrar dökülük saçlarında
silahlarını kuşanmadan ölüme hazır
göğsünde

nihat ziyalan

çabayı buraya çekmelidir. Hattâ yeni çıkan kitapların hiç olmazsa bolbol dedikodusu yapılmalıdır. (2) eleştirmesi yapılmalıdır) Bilhassa sinema ve tiyatromuz ne dediğini bilmemekte, roman ve hikâye de onlarla beraber olup, BATI'yı önder bildiklerinden onun taklitçiliğini yapmakta, özütünün boşluğunda yuvarlanmaktadır. Şunu da hemen ekliyelim ki, taklit'in her zaman için faydasız olacağını iddia etmiyoruz. Taklit, «llerde, öz'ü ve iyiyi ortaya çıkarıp faydalar sağhyabiliriz. Ama bizim için önemli olan, bugündür, şimdidir. Biz şu yıllar için konuşuyoruz. Bu gün edebiyat ve sanatımız bir özenti içinde, daha doğrusu bir yerleşme tedirginliği içindedir, siyasal ve sosyal dengesizliklere eş yürümekte ve eğitim meselesinde istenilen faydayı vermemektedir. Aynı şekilde, Doğu-Batı terbiyesinin şiddetle çalıştığı şu yıllarda, ülkemizde sosyal konuda araştırmacıların görülmeyen önemli bir dramımız daha var ; dil meselesi, eski-yeni kelimeler meselesi... Yeni yetişenler kitaplarındaki bir çok sözleri, sıfatları ve tamlamaları anlayamamakta, önlerindeki konuları içine girememektedirler. Dolayısıyla, gene bir Doğu ezberciliği içinde yetişmektedirler.

B — EKSİKLERİMİZ

Yazarlarımız en olgun eserlerini yazdıklarında, filmlerimiz çevrildiğinde, tiyatrolarımız hazırlandığında, bunların yurdun dört bir tarafına ulaştırılması ortaya çıkıyor. Sonra karşımıza okul, öğrenci ve öğretmen meselesi geliyor. Öğrencinin okula devamını sağlamak gerekir. Köylerde devamsızlık çoktur.» Devamsızlığın ana sebeplerinden biri iktisadî olup daha küçük yaşlardan itibaren çocukların aile işletmesinde vazife alma-

(Devamı Sa. 16 da)

Y Ö N E L İ Ş

Sefa KAZAN

Otların arasına iyice yattım. Bu olacaktı. Soğuğun yapraklarda donuklaştığını böyle bir günde... Ya ben, onlar gibi duyar-galarımı nasıl kullanabilirdim? Güneye dönük, yorgunluğu yenen bir çabayla nasıl çalışabilirdim? Onlar kolayca duymamayı tanrıya borçlular. Ben eninde sonunda insanım işte. Doğayı tutkuları yaşamadan edemiyorum.

BU KOLAY ANTATIŞ

O, yürüyordu. Çoğu göz yaşlarını unutmuştu. Gülmek, tanrısal yöler dışında görebileceğiniz gibi; önceden belirtmiş olduğu çekingen ayakkabılar, bir kaç çoeuk, önemli az görünüşüyle ağaçlar, sevmeyi kolayca dağıtan bir güneş. Ben tek başıma tüm sorumluluğumla «Bir şarkı, sigara, gülmek, bir pazartesi... Size başka bir şey.»

Göz kapaklarında ya eskiden okuduğum bir öykü ya da önceleri yaşadığım eski türkçe ev ve evlenmeden önce yakın

bir zamanı yaşıyan ana ile kızını gördüm «Günaydın,» «Günaydın, ama bizi işimiz var. Yani kızım .Kocaman olan kızım hazırlanıyor. Sonra kocam... Karlı günlerle tüm o içer. Kızakları bildin deyilmi? Yorulduk.»

Bu her gülüşünde göz kapaklarında oynayan bir oyun. Kendisi bilmiyor. Fakat ben biliyorum birde o ana kız biliyor sordum «Daha başka şeylerde mi istemezsiniz? Günlerin önemi yok. Bu pazartesi daha güzel. Sonra ağaçlar, kuşlar, güneş. Evet ya bu iyimser güneş, yıllardan bir sıcak söylüyor. «Bu kez durdu. Suçlu olmaktan korkuyordu ya da çabuk istemiyordu geleceği. Beni gücendirmemek böylesi daha doğru olur «Yağmur. İri taneli yağmurdan olsun» dedi.

Yapamıyacağımı hiçmi hiç düşünmedi. İyiki tanrıya inanıyorum. Tanrıya yalvardım.

X X X

İşte herşey böyle oldu. Daha güçde anlatabilirdim. Fakat uygarlığı seninle kolayca kullanabiliyorum.

Bu otlar ıslak çünkü ben dün tanrıya yalvardım. Arada bir mutluluk çarpıyor kıyıma.

İKİNCİ KOLAY ANLATIŞ

Kumlar o değin yumuşakki sana anlatabilirim. Üzümleri getiriyordum. Küçük kasabanın geveze üzümünü. Ansızın bir gölge. İnsana benzeyen bir gölge ülküme düştü. Üzümleri ona bıraktım. Buna karşılık gölge bana tanrıya yalvarmayı öğretti. Ben ona «Bunu daha öncede yaptım» dedim. O güvenli «Ola-bilir ben sana daha iyisini öğrettim.» İnandım ortada hiç sebep yokken kullandım.

Kumlar ılıklığın arı, yüce türkülerini söylüyor. Ben istedim diye.

Sana sevgimin biçimini söyleyemem. Bunu orta çağdan bu yana bir insandan başka kimse söyleyemedi. O, bir kadındı. Her savaşta bir erkek seviyordu. Savaşanları bilirsin; gerçeği yaşamadan önce erkekliklerini bir beyazlıkta kullanmak isterler. Kadın öyle bir duruma geldiği güzel yerlerini unuttu. Bir asker miğferinde (Hangisi olduğunu kendiside unutmuş) sevgisini tanıdı, kıskandı. O, bu tutkuyu her anlatışında «Yarım kalmış kıskançlığım» derdi. Ben onun anlattığını bile anlatamıyorum. Sevgiler duyulmayınca anlatılmaz. Duyulunca gene anlatılmaz.

Duyargalarım yaşadıkca. Demek ben, insanlığıma, tüm doğaya sevmeyi getirdim.

YORGUNCA KAHVESİ

kadınlıklarını ortaya soyuyorlar, küfürlerinde kocalarını kullanıp. Kadınlardı ilk yaz yağmurunun körktüğü, bir sürü çiçek onlar saçlarını boyayıp unuttuğu güneş'te. Sıkıştırılmış kadın sesleri geliyor yaprak yaprak. Gülen masadaki vazodan çingeneler eskimiş kocalarla.

Şefik CILASIN

ADIN ÖNEMİ

H. A. CAN

Bu yıl şiiri sevenlere en güzel betik olarak Paul ELUARD dan «SEÇME ŞİİR»i salık verebiliriz. A. Kadir - A. Bezirci çiftinin, ünlü Fransız sanatçısının yaşadığı süre boyunca yayınladığı şiirlerinin en güzellerini bir araya getirdiği yapıtta; Sabahattin Eyüboğlu, C.S. Tarancı, O.V. Kanık, M.C. Anday, Oktay Rifat, Can Yücel, S. Altınel, Cemal Süreya, gibi ünlü sanatçılarımızın çevirileride yer alıyor.

Betik Ünlü sanatçının hayatı üzerine Asım Bezirci'nin bir yazısıyla başlıyor. Gene Asım Bezirci'nin Ozanın «kişiliği» «Sanatı» üzerine iki çevirisi var yapıttaki şiirler: Hürriyet ve İnsanlık, Aşk ve Tabiat olmak üzere iki bölümde toplanıyor. Birinci bölümde on dokuz şiir, ikinci bölümde de onbeş şiir yer alıyor. Üç yüz kuruş değer karşılığında yayımlanan bu yapıt çevirisine en çok güvendiğimiz sanatçılarımız tarafından hazırlanmıştır.

A. Bezirciyle bir gün sinemada raslaşmıştık. O günler bu yapıt yeni yayımlanmıştı. Kendilerini kutladım. Ne zorluklarla çıkardıklarını yana - yakıla anlattı. Evet sanatçı için kapak deseninden dizgiye değin bir incelik vardık. Harflerin seçimi bile önemsenir. Şiirlerin sıralanması ayrıca «kapak gene istediğimiz gibi olmadı» dedi. Sade bir kapak tabiki çok daha güzeldi. Kapak sadeydi ya... Renk istediği gibi olmamış, «varsın olmasın genede bir ağır başlılık içindekilerin önemini belirten bir yönü var ya.»

yorgun öpüşüneydi uzandığı korolarda ellerim
kırık düşlere kanışı tutsak ışımalardan
uzaklarda yeşeren öz'lük korkusu yüreğimde
ıslak kurusunda duyuşum evren'i

denize dökülür gözlerinden ak mavilik
ve bir — olmak — içkisiydi kadehimde

Ç. Doğan Adaoğulları

O sıralarda Yelken Dergisinde Asım Bezirci'nin iki imzası çıkmıştı. «Birincisi hadi neyse, ikinci imza...» «hiç sorma kardeşim, elin yazısına benim adımı koymuşlar.» Sanatçımız gerçekten çok üzgündü. Dergiye alır almaz şaşalamıştım. «Bezirci sanata gerçekten çok önem veren sanatçımızdır. Az önemsenirlerle didişmez bile, bu ne böyle.» Diğer imzayıda görünce «burada bir sakatlık var» demiştim zaten.

Ya Oktay Tuncer'in acısı. «Oktay Tuncer.» Ben Oktay Tuncer'i tanıyordum. Bu da nesi. «Sizin karşınıza da başka Oktay çıkmış anlaşılın. Bir hayli Oktay çıktı bu güne değin.» diyordu.

Ben iki yıl önce Adana'da «Şair Oktay Tuncer» diye birini tanımıştım. Varlık Dergisinde süreli olarak şiirleri yayımlanan sanatçı olduğunu söylemişti. Sonra Mersin'de raslaştık. Sanatçımıyş, Mersinli'ymiş. Alâ.

Aradan bunca gün geçti.

Oktay Tuncer'in imzasını gördüğümüzde «bunu tanıyorduk, ne söylüyor» diye izliyorduk. Böyle işte. Biri çıkıyor sağa - sola ben «Oktay Tuncer, şair» diyor. Oktay Tuncer de kendini tanıttığı zaman şafak vuruyor.

Oktay'la tanıştığımız zaman çoğu sanatçılarımız oradaydı. Asım Bezirci beni görünce başkasının yazısına karışan imzası yüzünden yakınmaya başladı. Az sonra da Oktay'la tanıştık ki, hepsinden baskındı.

Bir yanda kendini sanatın çilesine vermiş sanatçı, bir yanda onun adından yararlanmaya çalışan kişi. Öbürüne gelince: Dergide imzanın yanlış konması yazının gerçek sahibinide üzecektir. Tüm bunların yanında derginin hazırlayıcılarının da Küçük bir ilgisizlik üç taraflı üzüntü yaratıyor. Burada iki yazarın da «Yelken'i» suçlaması yerindedir. Dergi sorumluları da dizicileri. Dizi sahibi daha kolay sıyrılır. Yelkenciler yelkenlore dikkat.

KIZ - O Ğ L A N

Şenol ÇİFTÇİOĞLU

Günümüzde arkadaşlık kavramı eski yıllara göre daha çok ilerlemiş, ama bu ilerlemeye karşılık daha çok soysuzlaşmış durumda kendi düşünceme. Hiç yadsımamak gerekir ki, günümüzde arkadaşlık kavramı içinde «haşır, neşir» olan kişilerin; en küçük çıkarları karşısında birbirlerine tekme atışlarını her an görmek mümkündür sa-

nırım. Ama ben bu yazımla; kişilerin insanlık adına bu utanç verici durumlarından çok; kız—oğlan arkadaşlığı üzerinde söz açmak istiyorum.

Bu konuya değinmeden önce; bir filozof ve terbiyeci olarak adı dünyaca tanınan Friedrich Wilhelm Foerster'in böyle bir arkadaşlığı, yani kız—oğlan arkadaşlığını kabullenmediğini konuyla ilgisinden ötürü belirtmek yerinde olur sanırım.

Foerster'e göre: «iki cins arasındaki sağlam ve dürüst münasebetleri anlatmak için «arkadaşlık» sözü uygun değildir. Arkadaşlık ancak cinsleri ve durumları aynı olan kimseler arasında mümkündür.» Uygur bir toplum içinden yetişen aydın'ın bu sözleri bizi hayrete düşürüyor gerçekten. Ama ne var ki arkadaşlık örtüsü altında kız—oğlan ilgisinin soysuzlaştığı da bir gerçektir günümüzde.

Yine Foerster şöyle diyor: «Genç erkeklerle arkadaşlık eden bir çok kızların çok geçmeden «çapkınca bir eda» takındıkları görülüyor; anlamlı sözler, yarenlikler yapmaktan geri kalmıyor ama bunların hepsine

(Devamı Sa. 16 da)

Cümlesi yalan Aştayn

Kayıverdi çubuğun ucundan köpük
Bir ağırca ceset bıraktın yatakta
Anamın yolunmuş saçları uçtu maviliğe,
Karım, dizlerini döğdü sokapta..

Söylenmezin yeşil kapısını çaldım hür ve saf
Yükü ağırlaşan insanlardan uzak
Gözlerinde doğduğum İsmail'den,
Fatma'dan, Mustafa'dan uzak
Hürlüğün ve her şey olmanın safi lezzeti
Karıncaların akli, ay ışığı.. Yaprak
Mermerin Şehveti.

Bendim halka halka yuvarlak
Kâh Güneştim
Kâh kırılmış dalların ağrısı
Bir Yaprığın içindeki kıyâmet
Bendim

Kayıver çubuğun ucundan köpük ol
Gör dağların nasıl seviştiğini,
Denizlerin nereye aktığını
Çocukları bir rüyalar boğunca büyümede
Gör taşların kan kustuğunu..

Marifet çubuğun ucundan kayıvermede:
Bir ağır ceset bıraktın yatağında bak
Dünyalar masal, yıldızlar masal Aştayn
Cümlesi aynalarda pembe bir toprak.
— Ömrün mavi arşında yaldız «bir» var
Cümle hesaplar yalan Aştayn
Heyy bulutun altındaki ihtiyar!

Mehmet Akif Tuncay

Ülgür Önen : Dansöz

— «Değil mi ya...» dedi oğlan.
Kız utangaç bir tavırla başını yere eğdi.
— «Ben...» dedi. Sonra sustu birden.

Yavaş yavaş yürümeye başladı. Oğlan da sağ tarafına geçti.

Yağmur çiseliyordu.

Kız konuşmaya başladı :

— «Babam... Bu sabah...»

Oğlan merakla :

— «Eee n'oldu?»

Kız dişlerini sıkıp ekledi :

— «Sevemiyorum o adamı. Sanki ben onun kızı değilim. Dün gece bana çattı. Sebep?... Sebep seninle buluşmam, konuşmamış. Hıh, n'olmuş?... Gereksiz davranışları var babamın bana karşı.»

Ara sokaklardan birisine girdiler. Yağmur hızını arttırmıştı.

Kız durdu birden, oğlanın sol koluna dayandı. Geçenler kendilerine bakıyorlardı. Saçlarından birkaç tel yağmur yüzünden birbirine karışmıştı.

Alt dudağını bükerek dışarı çıkardı, kız kendilerine bakanlara.

Oğlan güldü :

— «Yürüyelim.» dedi kıza.

— «Yoo... Yoo...» diye diretti öbürü.

Sonra ekledi :

— «Sana söyleyeceklerim var.»

Daha yaklaştı oğlana.

— «N'olur beni bırakma. Seninle olmak istiyorum. Birlikte yalnız yaşamak... Düşünmek istiyorum seni...»

Oğlan başını uzaklardaki bir ağaç dibinde duran bir çocuğa bakıyordu. Çocuk birşeyler yapıyordu orada. Ona tam yedi tane canlı bakıyordu. Bunların birisi oğlandı. Boynuna asılan kızla ilgilenmiyordu bile. Çok dalmıştı. Çocuğa diğer bakanlar beş tane Tanrı ve bir böcekti.

Böcek şaşırmış durumdaydı. Yavaş yavaş çocuğun ayaklarının etrafında dolaştı. Çocuk sağ ayağını büyük bir hareketle geriye çekti. Böcek korktu. Kaçtı hemen oradan. Duvarın dibindeki deliğine girdi.

Tanrı'dan toz parçacıklarına kadar herşey, herkes bir yana dursun. Benim için sen önemlisin, sen varsın.

G E M

Uzanır dudakların içildikçe sabahtan
Yenilgiye eğitilmemiş delikanlılara
Yalnızlığa, büyüye, masala
Uzanır soluğuna gem vurulan silâha

Saçları uzar epleri sudan gelmez
Korkusu çiçeğin izlenen aya
Ölüm gelir sağrıma gülen bir kız olur
Tutkum şaraba, aşkım silâha

Mehmet BACAKSIZLAR

Beş tane Tanrı ayrı ayrı yerlere oturmuşlardı. Birbirlerine bakmıyorlardı. Yalnız kendi kendilerine konuşuyorlar, elleriyle de tempo tutup başlarını sallamakla birşey yaptıklarını sanıyorlardı.

Yağmur durmuştu. Kız :

— «Hadi, yürüyelim...» dedi oğlana.

Oğlan aldırmadı. Hâlâ o çocuğa bakıyordu. Kız sarstı onu :

— «Beni dinlemiyorsun değil mi?» diye sondu.

Oğlan başıyla ileriye gösterdi kız da baktı. O küçük çocuk «Tom Dooley» in ölümü gibi yavaş yavaş ortadan kayboluyordu. Sis bastırmıştı sanki.

Kız oğlana daha çok sarıldı.

— «Seni seviyorum.» dedi yavaşça.

Oğlan da sarıldı. Yağmurun ıslattığı saçlarını kokladı. Öptü..

Yazan : Erskine Caldwell

(İTİRAF) : Confession

Bir kerecik, sadece, güzel ve cici kız,
Koluma nazik kolun
Dayandı (ve kalbimde bıraktığı derin iz
Hâlâ solmadı onun);

— V —

Vakit geçmişti; ve bir yeni madalyon gibi
Dolunay parlıyordu,
Gecenin ulviliği, hırçın nehir misali
Uyuyan Paris'in üstüne çağlıyordu.

— V —

Küçücük kapılardan ve hemen her sokakta
Kediler çıkıyordu aniden,
Mutlu gölgeler gibi, kulak kırışte ya da
Ürkek! geliyorlardı peşimizden.

— V —

Birden, etrafına çit ören tatlı samimiyeti
Ve alaca karanlıkta torlucuklanan
Siz'den: ey içi coşkun sevinçle yanan
Zengin ve şakrak müzik aleti;

— V —

Sinenizden, şen - şatır bir bandoyu andıran
İpıl - ipıl sabahta
Bence tuhaf bir beste, bir Nota acıncıran
Fırladı yalpa - yalpa.

— V —

Tıpkı bir çocuk gibi: korkunç, cılız, pis, gamlı
Utanç veren anneye,
Saklanan uzun zaman eşten-dosttan, telâşlı
Gizli bir mahzene.

— V —

Ey kara bahtı Melek, inliyordu notanız:
«Yok bir şeye güvenimiz,
Boşadır ihtimamlar, boşa süsler, çeresiz
Kırılıyor gururumuz:

— V —

Oldukça güç sanattır: güzel bir kadın olmak:
Ve ne iğrençtir hali
Çılgın-soğuk dansözün: tekrar tekrar mestolmak
Gülerken ortamalı;

— V —

Bir yıl önce, seni son kere bu akşam görmüş-
tüm. Kapıyı açarak sana tekrar bakmadan soka-
ğa fırladım. Sigaramı masanın üzerindeki lâmbanın
yanında unuttum. Fakat bunları hiç birisini dü-
şünemiyordum. Kapıyı arkamdan kilitlemiştin.
Anahtar kilitte döndükten sonra yere düştü. Tit-
riyen parmaklarla düşen anahtarı arıyordun. Oda-
nın içerisinde ne yapacağımı bilmiyerek dolaşma-
ğa başladım. Kendini yatağa fırlatıp hıçkırarak
ağlıyordun. Ağlayışını, hıçkırıklarını ilk defa du-
yuyordum senin. Bundan sonrakileri hatırlıyama-
yacağım, çünkü bu sıracı koridoru geçerek basa-
maklardan caddeye indim.

Gecenin bu saatinde, asansör çalışmıyordu.
Hatırla Genevieve, asansör asla çalışmaz gece ya-
rısından sonra değilmi? Kar gene yağıyordu. Öğ-
leden beri yağdı. Her tarafta kül rengi gözükü-
yordu. Kaldırımların kuytu yarıklarında donmuş
tortular, diz boyu kadardı.

Kendimde değilim. Bu şehirde değilde, kar-
larla çevrilmiş dağ başında oturuyorum sandım.
Soğuktan üşümeğe başladım. Ayaklarım beni ta-
şımıyordu. Acele hareket ettim. Ama ayağımın
kayması ile kendimi karların ortasında bulmam
bir oldu. Herifin biri, bu hejime kahkahalarla gü-
lüyordu. Hatırlıyacak olursan bu şekilde bize zü-
len ikinci insandı bu.

Öğleden sonra idi.

Köşeden otobüsün geldiğini görünce acele ile
karşı kaldırımdaki otobüs durağına gitmek isti-
yorduk. Fakat biz durağa varmadan otobüs hız-

Kalplere hükmetmek, boş çabadır insana;
Bak tavsiyor hemen: Aşk, güzellik bile
Girinceyedek bir kez «UNUTMA» torbasına
Ölmezlik ümidiyle !..

— V —

Hatırlarım çoğuzaman o sihirli Ay'ı,
O* sükût ve o ıstırabı
Ve o müthiş İTİRAFI, fısıldayıverdiğim
Günah çıkarıcısına Kalbimin...

Ch. Baudelaire
(Les Fleurs du Mal : Confession)
Adana, 25/6/1960
Selâhattin KUTLUAY

VIEVE

Çeviren : Akın Korkutan

la geçti. Durmamıştı.... Onun gidişini seyrediyorduk. Durakta bizden başka bir adam olduğunu fark ettik sonraları. Gülüyordu. Garip bir ifade vardı suratında. Çünkü otobüse binebilmek için bir buçuk saat beklemişti o.

Parkın yanındaki şirin lokantaya gittik. Gece yarısına kadar keman çalan adamın melodileri bizleri kendimizden geçirmişti. Bir tek melodi çaluyordu, sonraları o adam. Belki hatırlarsın onun ismini. Ben şimdi hatırlıyamıyorum.

Tam bir yıl Genevieve. Son kere gördüğüm-den beri. Öğleden sonra saat dörde kadar senin odanda bulunuyorduk. Mutluluğumuz uzun olsun istiyordum ben. Ama bir korku vardı içerisinde. Gitmem gerektiğini söyledin ve senden ayrıldım. Hepsi bu idi.

Bunları şimdi söyleyebilmek ne kadar kolay Genevieve. Fakat o zaman öyle değildi. Farkında olmadan bir şey bulmuştuk. Evet... Sevgi. Birbirimizi seviyorduk yalnız salnız sevişebilmek, başka arzumuz yoktu. Acaip hisler ruhumu baltalıyor, bu sihirden kendimi kurtarabilmek imkânını bulamıyordum. Sana kelimeler iletecek ne demek istediğimi anlatacaktım. Sebepler ileri sürdün. Ama bunlar için ne yaptın. Sevgimizi gene korumak esrar perdesinden kurtarmak istiyordum. İkimizde uzun zaman sevgi içerisinde yaşadık. Korkuyor bir şeyden çekiniyordun Genevieve.

düşünüyor buna cevap verebilmeğe kendimi. Bu korku yalnızlık korkusum ba? Tek taraflı görüşün kurbanı olm geçmedin. Hür olmamaklığın korkusu, dönmezsizliğimin acısı seni kıvrandırıyor tün bunlar karanlık düşüncelerin bir se

Bir yıl önce bu akşam seni bıraktım Genevieve. Kar serpiştiriyor. Böyle yağs hep beraberdik. Şimdi uzanan beyaz pı lasında hayal ediyorum bunları. Uzakt den Genevieve. Binlerce mil uzakta. sana acaip gelmedimi acaba? görüşlerim lerim artık gerçek değil hence. Bir yıl le idim, altı ay sonra ise bir melenkolil laşıyorum. Gittiğim yerler neresiydi, n lundum hiç bilmiyorum. Düşüncemde yeretmiştim. Ve şimdi bütün bu günler seni arıyorum.

(Devamı gelecek)

Perilerin Şarkısı

Gece yarısında, dalınca uykularına insanlar
Gasterir bize yüzünü ay
Ve yıldız ışıklarını
Dolanır şarkı söyleriz
Bu anlarda ancak severek dans ederiz

Gece yarısında, dalınca uykularına insanlar
Çayırlarda, su çiçeklerinin yanında
Ararız yerimizi biz
Dolanır şarkılar söyleriz
Ve dansını ederiz bir rüyanın

J. W. Goethe
Çev. Türkeş Kaan

O, SEN

Sen benim en sevdiğim
Kaç yıl varki uyuyorsun
Kaç yıl varki yapayalnızım
Sen iyi kalp, her an seni düşünüyorum

Düşünürsem seni geceyle sarılmış
Munis resmin çıkıverir ortava

TIYATROMUZUN ULU SANATÇILARI

H. Doğan SALTUK

Bugüne dek Adana şehir Tiyatrosu hakkında genel bir yazı yazmak gereksimesini çok kere ve içten duydum. Ama içimde bulunan ümit kıvılcımı belki düzelir iyimserliği her bu konuya değinmek isteyişimde beni susmaya zorlayan faktörler oldu.

Son oyun (Keçiler Adası) u seyrettikten sonra artık, bu konuya eğilmenin, acı gerçekleri söylemenin süresinin çoktan geride kaldığı kanısına varmış bulunuyorum.

Konuya Tiyatromuzun kuruluşuyla girmek, o günden bu yana geçirmiş olduğu değişikliklere şöyle derli topluca bir göz gezdirmek yerinde bir deyiş olur. Adana Şehir Tiyatrosu kurulduğu yıl yerli bir kadro kuramamış, Ankara Devlet Tiyatrosunun kadrosuyla karşımıza çıkmıştı. O yıl Adanalı Tiyatro severler: Tahta Çanaklar, Anne Frankın Hatıra Defteri,

Ümitsiz Saatler, Hafta Başı, gibi güzel oyunlar, Agah Hün, Yıldız Akcan, Yıldırım Önal, Cüneyt Gökçer, Salih Caner gibi değerli sanatçılar seyretmişti. Tiyatromuz toplum tarafından sevilmiş ve tutulmuştu. Harıl harıl doluyordu. Herkes gördüğü oyunu birbirine öğretiyor salık veriyordu.

Ertesi yıl tiyatromuz yerli bir kadro ile karşımıza çıktı. Bu yerli kadroda Cahit Irgat, Salih Tozan, Nevin Seval gibi kalbur üstü sanatçılar vardı. Nevin Sevalin ani ölümü, Cahit Irgat, Salih Tozan gibi sanatçıların haklı olarak Tiyatrodan uzaklaştırılması ve yerlerinin doldurulması sonucunda Tiyatrodada oynanan oyunların kalitesi günden güne düşmüş ve geçen yıl Adana Şehir Tiyatrosu zayıf ve basit oyunlarla bir tülüat kumpanyasının birazcık moder nize edilmiş şekli olarak karşımıza çıkmıştı,

Bu yıl tekrar Tiyatroya rejisör olarak dönen Vedi Cezayirli iyi eserler aldı repertuarına... örneğin: (Çöl Faresi, Keçiler Adası) Bununla da kendisinin suçsuz olduğunu demek istedi Cezayirli. Haklıydı da söylediklerinde. Bu kadro ile kaliteli oyun çıkmazdı. En güçlü eser bile güçsüz kişiler elinde yatmaya mahkûmdu, Bunu çok öncelerden biliyordu Vedi Cezayirli. Çok didinmişti bu Tiyatro için, büyük çaba göstermişti. Bu gerçek. Hiç bir rejisör uzun süre çalışmazdı bu kadro ile. Çalışmadılarda hem. Ahmet Evvintan mı çalıştı? Haşim Hekimoğlu mu çalıştı? Haldun Maralalı mı çalıştı? Adana da çalıştıkları süre ızdırap verdi bu saydığım sanatçılara.

Bir gün Vedi Cezayirli tekrar gelecek tiyatroya dendi, Bir telâş başladı tüm tiyatro kişilerinde. Neden istemiyorlardı Vediti beyin tekrar Tiyatroya dönmelerini? istemezlerdi helbet. Eski müdürleri herbirisinin kapasitesini biliyordu çünkü.

Esas söylemek istediklerimi ze gelelim birazda. Belediye bütçesinden büyük bir bölüm ayırıyor Şehir Tiyatrosuna. Çünkü tiyatronun toplum üzerindeki rolünün önemini biliyor. Ama belediyemizin bilmediği bir nokta var. Adana Şehir Tiyatrosunun amaçsız, toplumu etkileyecek bir olgunluktan uzak olduğunu. Bunun bir sürü nedenleri vardır.

Tiyatro sanatçıları bütün belediye memurlarının dışında bir maaş baremine tabi. Stajyere 600 lira veriliyor. Diğerleri 1000 - 1200 lira civarında

(Devamı Sa. 17 de)

YAZINIMIZ ON YILDA GERİLEDİ Mİ ?

AYHAN ATEŞOK

Çoktandır kafamı kurcalayan bir sorun var. 1950 ile devrim arası gökçe-yazınımız için faydalı mı olmuştur, zararlı mı?

Geçenlerde belleğimde kalmadı ne günü olduğu, Ordu Evi salonunda Erkek Lisesinin yaptığı şiir yazma, okuma yarışmasında yargıcılardan bir arkadaş konuşma yaptıydı dil üzerine. O ana değin unutmuştum doğrusu. Fakat hemen anıdım yine, kafamda iki çelişik kanı yıkışa başladı. Bu akla, karanın ayrılığı gibi apaçık ortada işte! Devrim öncesi çağdaş evren yazınına yetirdi yazınımızı Ben buna inanıyorum. Önce dil üzerine konuşma yapan Çiftçioğlu'nun yapıtları üzerinde duralım biraz.

O da benim gibi dilin arınmasına, Türkçenin özleşmesine, yabancı katkılardan kurtulmasına taraf herşeyden önce. Sonra şiirde kapalılığı, düşünceyi arar. Gerçek yönde budur. Ben isterim ki düz yazı ile anlatılacak şeyler şiire girmesin. Hani ya anlatamadığımız duygularımız vardır, işte! Onların yeridir şiir. Kapsamak; duyguyu, düşünceyi, sesi, anlamı kapalıca.

Fakat o gün ki konuşmasında Şenol çiftçioğlu azda olsa başkalarının (açıklığı savunanların) etkisinde kalmış olacak ki «1950 ile devrim arası dilimizin baltalandığı son duraktır.» dedi. Biraz düşünelim bu sorunun üzerinde. Devrim öncesinde yazarın özgürlüğü. Öztürkçe kullanmak zorlugunu kendisinde buldu. Özgürlüğün mavi ıhlamına yapıtları ile karıştı.

Şiirde ise ozaı determinizme (gerekiçilik) le ya içine kapanmak zorunda kaldı; yada kapalılığı kapsamak. Zaten Browningten beri yıllar yılı süre gelen bu düzene ancak böyle yetişebildi yazınımız. Şiirlerde anlamı gizleyip duyguyu bağdaştırarak. Öykülerde ise kişilerine kendilerinin yoksun oldukları özgürlüğü tattırarak doyasıya.

Devrim öncesinin tek baltası yazınımıza (yazınımızı kamçulamıştır) gökçe-yazın erlerinin güçlerini soyut yazıtlara dökmeleri, gerçekten azda olsa uzaklaşmalarıdır. İşte! bu yönde ben de pekitirim onu. Fakat pek fazla değil. Çünkü ben soyutla girdim bu uğraşa. Soyut oynantılı düşer kura kura. Ye-

Matisse : Desen

riz, usanmadık birgün de olsa ondan.

Soyuta ekmek dâdimse, vermek için değil somutu. Yanlış anlaşılmasın. Somutta öyledir, su gibi gelir bana. Kişi ölürken bile ağzına damlatılan su.

— sein nehri altında bir akımsı midye —

yalnızlığı gözlerini alıp avuçlarıma yapıştırdım neşesiz ağladım - yalnız - kara şilep
kulağında
..... asurlular bir adamın kafasını kestiler yarı çıplaktı - güldüm - sende ordaydın
tanrı katının insanlarından değilim onlardan hiç tanımadım
oysa güneş yolunda yürümeni istiyorum yürümedin

Erdoğan EVREN

KEÇİLER ADASI

O. Yılmaz DAYANIR

Düşünü

Kimi yapıtlar istendiği yöne çekilemeyecek kadar güçlüdür. Oyun ister böyle yapıtlar, sanat ister. Kendinden güçlü sanatçı bulunca boyun eğer, bu kere de ölmezleştirir sanatçıyı. Yüceltir, gözlere sığmayacak dek yüceltir. Birde madolyonun tersi var böyle oyunlarda, ezer sanatçıyı seyirci gözünde hiç eder. Şehir Tiyatrosunda seyrettiğimiz sanatçıların çoğunda seziledik yukarıda söylediklerimizi bir ara böyle bir oyunun oynanması erken mi! acaba diye düşündük. Hayır, artık zamanı geldi iyi oyun seyretmenin. Tiyatro seyretmenin vodvil seyretmek olmadığını, tiyatroya sadece gülmek için gidilmeyeceğini anladı seyircimiz - Daha doğrusu anlamış olması lâzım sanatçıyı düşünelim birazda, o nunda yalnız seyirci için değil, Kendisi içinde oynamasına fırsat verelim. Her sanatçı birazda kendi için oynar sahnede - Biraz hoş görür ve bekler olalım bu yolda. O kez istediğimiz tiyatro ve sanatçıya kavuşuruz.

Oyun

Oyunda tam iyi diyeceğimiz sanatçı yok - Bu kötü demek değil oyun için - Onların tiyatromuz için tüm güçleri ile çalışmaları ilerlemesi için çok şey adıyor bize. Sevencimiz hoş görürlüğümüz burdan geliyor.

Selahattin Dursun «Angelo»yu yaşatırken sadece ezilmemek, bir hiç olmamak için çırpınıyor kendine güveni olmayan bir hali var. «Düşünülere ile hareketleri arasında ayırım olan kişiler gibi» Bu acaba!.. korkusunu

ÖLÜME DEĞİN UZAK

Doyumsuz bir tad dı senden - Seviyorum - demeler
Birde senin dudaktan vardı sevmek
Karasından bir yazgıydı sabah sabah
Kırıldı başımızda ayrılmışlık döküldü alamızdan
Aramıza dağ yığın elleri uzandı yaşamın
Bize göremiydi uzakların şu ettiği
Ölümlerle kol-koladır sensiz gezinmelerden gece
Güneyden dalgalandı içimizde özleyiş
Mutluluğun penceresi demirli
Gözleri kapanmadık gidenler öper çevremi
Göğsünde yeşermek gelir ot olup gözlerimden
Ağlamaksız duymadığım sevdadan söz edişlere

Adil Öz

attığı an daha iyi oynuyacak Dursun. Nurhangedikoğlu «Tez-sezen» un Agata ve buna benzer rollerde genel bir düşünüşü var - Ahenkli ve tesirli konuşma - Kimi oyunlarında başarıya götürdü bu sanatçıyı. Bu oyunda ise hayır.... Sanatçı bu monotonluktan kurtulduğu an - ki bunu üçüncü perdede gördük oyunu iyileşiyor. Merih Dinçsoy, korkusuz ve rahat oynuyor. Bunun içinde diğerlerinin tutuk oyunuyanda, bu yönden sevdireyor. kendini. Neden-se bir ve üçüncü perdelerde, ikinci perde kadar iyi değil.

İnci Aykut'un ilk oyununda bir şey demedik sadece bekledik yargılarımızı sonraya bıraktık. Sanatçı, bu oyunuyla yargıları, mızda haklı olduğumuza inandırdı bizi. Jest ve mimikleri

çok zayıf bir sanatçı, sahnede rahat değil, bir türlü giremiyor oyunun havasına. Bunun içinde hiç bir şey veremedi bize «Silvia» ile. Bence oyun, madolyonun ters yüzünü göstermiş bu sanatçıya.

Reji

Tek dekorun verdiği mizansen zorluğunu sezdik Vedit Cezayirli'nin rejisinde, birbirine benzer «mizansen»ler çarptı gözümüze. Oyunda simetri duruş ve estetik hallere önem vermiş. Çok kişili sahnelerde bu yönüyle başarılı, yalnız ilk perdede Agata'nın uzun tradında ağlamaklı ve duygulu olan sahne üzerinden bu «pat hoş»u azaltması gerekti.

Oyunun tümü üzerinde düşünürsek iki kez seyretmesi gerek seyircinin. Seyredilirde.

BAYAĞILIK

Miguel de UNAMUNO
İspanyol Yazarı

(Geçen sayıdan)

Matilde gene hıçkırma hıçkırma ağlamaya başlamıştı. O zaman oğlan bayağı bir erkek kabalığı ile «bana böyle her gün gözyaşı ziyafeti çekeceksen, bıraktım öyle ise» demişti. Bilmezdi Jose Antonio göz yaşına bulanmış aşkı.

Matilde'ye bir gün nişanlısının başka birisine kur yaptığını söylediler. Bu «başka birisi» onun en yakın arkadaşı idi. Son sözünü söylemişti zaten Jose Antonio. Bir daha dönmedi sözünden.

«Çok fenayım anne, diyordu zavallı kız. Öleceğim ben!» «Saçmalama» demişti annesi, «ben senin yaşında iken daha da fena idim. Bir deri bir kemik kalmıştım. Görüyorsun, yaşıyorum hâlâ. Seninki de hastalık mı. Ama, böyle inat edip yemezsen muhakkak ki...»

Odada ana kız yalnız kaldılar mı göz yaşlarına sezgisizlik karışırdı. Anne düşünür, kendi kendine «kaba, bayağı erkek! Ne olurdu sanki biraz bekleseydi... Biraz, çok değil. Öldürecek işte bir tek kızımı, Hem vakitsiz öldürecek...»

Fresnada Ana için yapılan bayram günü yaklaşıyordu. Uzak köylerden her kes akın eder, o kutlu güne katılır, dilediklerini diler, dua ederlerdi. Bayram bitince halk küme küme geri döner yollarda dans ederler, çılgınlıklar yaparlar şarkı söylerler, nara atarlardı. Gençler, nişanlılar el-ele kol-kola, sarmaş-dolaş türküler söyler, sevinçlerinden zıplar, kahkahalarla dönerlerdi. Yaşlılar gençliklerini anar, gençlere gıpta ile bakar, gülerlerdi.

Annesi Matilde'ye «bak, dedi. bizim azizemizin günü de yaklaşıyor. En güzel elbiseni hazır-

baluba karıncası

çok tanrılı bir kadından satın alındı şapkam
saçlarıma çiçek taktım beni suçlandırmayın
ufacık elleri vardı yenilgime yaraşan

göz koyan şapkama neden beni söyler mi
dersiniz

— yavuklumu unutmayın —

niyazi şendal

la. Sana iştah vermesini dile, dua et»

—Sağlık istesem daha iyi olmaz mı, anne?

—Yok, iştah iste kızım, iştah! Sağlık ile elde edilir. Fazlasını da verir o. Ama azar azar istemeli. Biraz bu gün, biraz yarın. Şimdi sana lâzım olan iştah. İştahın olacak, yiyecek, iyileşeceksin. Sonra da.

—Sonra ne, anne?

—Sonra da o bayağı, kaba Jose Antonio dan daha namuslu, daha nazik bir nişanlı vermesini dilersin.

—Onun hakkında konuşma, anne!

—Fena konuşmıyayım ha! Bunu sen mi söylüyorsun? Senin gibi güzel, nazik bir kızı bırakıyor da kimi buluyor? Çapaklı Rita'yı değil mi?

—Öyle söyleme anne, o da çapaklı değil. Şimdi benden güzel Rita. Jose Antonio beni sevmedikten sonra neden gelip benimle konuştu? Değil mi anne? Hem çok hastayım ben. Biliyorum bunu. Ritayı görmek bile zevk verir insana. Yanakları kızarmış, taze...

—Sus Allah aşkına kızım! Kızarmış evet, domates gibi. Hadi, hadî!

Annesi odadan çıkarak ağlamağa başladı.

Bayram günü geldi. Matilde iyice giyinip süslendi. Yanaklarına allık bile sürdü; Kiliseye gittiler ana kız. Annesinin koluna yaslanıyor, yorulunca da bir yere oturuveriyordu. Belki bilerek, belki bilmiyerek bir daha göremeyecekmiş yere, göze bakıyordu.

Her taraf sevinç, yeşillik doluydu. İnsanlar, ağaçlar gülüyordu. Matilde kiliseye girdi, bir köşede duran sıraya diz çökerek dirseklerine dayandı. Göz yaşlarını zor tutarak soluğu kesilinceye kadar dua etti. Dudaklarile annesi'nin kendisine söylediklerini tekrar ediyordu ama aklında, kalbinde başka şeyler vardı. Mum ışıklarının aksettikleri Meryem Ana'nın parlak yüzü yavaş yavaş siliniyordu gözlerinden.

Loş kiliseden ışık dolu bahçeye çıktılar. Eve dönüyorlardı: Yollarda gençler taylar gibi oynayıp zıplıyorlardı. Sevinçten başları dönmüş, kovalamaca oynuyorlardı. Matilde üzüntü dolu bakışlarla onlara baktı, Annesi ondan daha üzgündü.

(Devamı Sa. 16 da)

Tiyatromuzun Ulu Sanatçıları

(Baştarafı Sa. 12 de)

alıyorlar aylıklarını. Sanatçı tatmin edilmeli doğru. Ama, gerçek sanatçılar tatmin edilmeli. Hatta dahada yüksek ücretler verilmeli. Yalnız üç yılda bir makyaj yapmasını öğrenemiyen Şükrü Üstün'e, Diksiyondan habersiz bir Nihal Tunaözcan'a, her rolde yapmacık hareketlerle bir operet sanatkarının kalıbına giren ve modern tiyatrodaki gülünç olan bir Gül Akelli'ye koca sezon boyunca bir kaç oyunda, yalnız bir kaç dakika sahnede gezinen kadrosu aktör işi figuran olan Ziya Akelliye. Sırtın sahnede seyirciye dönülmiyeceğini bilmeyen bir Özkan Gürol'a başka sahnelerde bir kuruş ücret verecek patron bile düşünmek iyimserlik olur.

Sözüm bunlara tüm. Sanatla en ufak ilgileri olmayan kişilere. Bunun aksini savunan beri gelsin. Onada sözüm var. Ama bu kentin çocuğu olsun sözü olan. Çukurovalı olsun yani Dertlerimize samimi olarak eğilebilsin.

Bu saydığım Tiyatro kişilerine şans tanıdık bu güne dek. Göstersinler sanatlarını dedik. Avucumuz patlayıncaya dek alkışlamak isteğiyle yandık. Fakat her oyunun sonunda da yuhalamamak için kendimizi zor tuttuk.

Bir an kendimi yukarda saydığım kişilerden birisinin yerine koyuyorum. Ve diyorumki; Hiç vakit kaybetmeden tiyatrodan benim için olmadığımı, kabiliyetsiz olduğumu kabullenip; başarıya ulaşabileceğim başka bir meslek dalına yönelirim.

Belediyemiz büyük fedakârlıklar yapıyor kabul. Ama yu-

1) Yenik Tutku.

Gittikçe yaşlanıyor nasılsa bu yeniyle eksiksiz.
Yalnızlıkla düşlerinde umutsuz tüm günler uyan sabaha.
Yanıkçıyan kırık bir ok tutar ellerinde şimdi.

Özlem eskisinden bir katımlık daha
Son bir umut ya da son katkı bu
.

2) Karanlık Yaşam.

Bir kadeh sınımsız ellerimde usanmaksızın
Sınımsız ellerimde bu silanın ayrıntısı
Ya da anımda besliyorum yorgunluğunu
Böyle sınırsız yaşamaktan

Cavit CİRİTÇİ

karda da dediğim gibi yaptığı fedakârlıklar bu topluluğun elinde araya gitmektedir. Sonuç fayda doğurmamaktadır. Tiyatromuz toplumumuzun nefretini kazanmıştır. İşin en acı yönü tiyatro zevkimizle alay edilmektedir. Bu tutumdaki bir, Tiyatro amaçsızdır. Tiyatromuzun esaslı bir tensikata tabi tutulması zamanı çoktan gelmiştir.

Ne yazıkki Tiyatromuzda bugün ancak sanatçı yönü olan bir kaç kişi var. Onlarda tek bir sanatçının bir oyunu kurtarmıyacağını bildiklerinden ken dilerini diğerlerine uydurmak zorluğunda kaldılar. Örneğin: Zeki Dinçsoy.

Başta sayın Valimiz olmak üzere bütün belediye ilgililerine

bir şey arzedeceğim. Şu iki soruyu tiyatro müdürümüz Vedit beye lütfen bir kere sormak zahmedine katlansınlar.

1- Bu saydığım kişilerin sanat kapasiteleri nedir?

2- Bu kadroya oyun çıkar mı?

İlgililerin bu konuyla etraflica eğileceklerine inanıyorum. Ruhum ödevini yapmış kişilerin mutluluğu içerisinde.

Not: Tiyatrodan anlayan kişilere sözüm yok. Çünkü onlarda gerçeği görüyorlar, Ama Tiyatroyla ilgisi olmadığı halde Tiyatrodan anlıyor pozuna girip bu kent halkı ne anlar sanattan ne bilir gerçek sanatçıyı diyen bayanlara, daha çok sözümüz olacaktır.

Tiyatromuzun Ulu Sanatçıları

(Baştarafı Sa. 12 de)

alıyorlar aylıklarını. Sanatçı tatmin edilmeli doğru. Ama, gerçek sanatçılar tatmin edilmeli. Hatta dahada yüksek ücretler verilmeli. Yalnız üç yılda bir makyaj yapmasını öğrenemiyen Şükrü Üstün'e, Diksiyondan habersiz bir Nihal Tunaözcan'a, her rolde yapmacık hareketlerle bir operet sanatkârının kalıbına giren ve modern tiyatrodaki gülünç olan bir Gül Akelli'ye koca sezon boyunca bir kaç oyunda, yalnız bir kaç dakika sahnede gezinen kadrosu aktör işi figuran olan Ziya Akelliye. Sırtın sahnede seyirciye dönülmiyeceğini bilmeyen bir Özkan Gürol'a başka sahnelerde bir kuruş ücret verecek patron bile düşünmek iyimserlik olur.

Sözüm bunlara tüm. Sanatla en ufak ilgileri olmayan kişilere. Bunun aksini savunan beri gelsin. Onada sözüm var. Ama bu kentin çocuğu olsun sözü olan. Çukurovalı olsun yani Dertlerimize samimi olarak eğilebilsin.

Bu saydığım Tiyatro kişilerine şans tanıdık bu güne dek. Göstersinler sanatlarını dedik. Avucumuz patlayınca dek alkışlamak isteğiyle yandık. Fakat her oyunun sonunda da yuhalamamak için kendimizi zor tuttuk.

Bir an kendimi yukarıda saydığım kişilerden birisinin yerine koyuyorum. Ve diyorumki; Hiç vakit kaybetmeden tiyatromun benim için olmadığını, kabiliyetsiz olduğumu kabullenip; başarıya ulaşabileceğim başka bir meslek dalına yönelirim.

Belediyemiz büyük fedakârlıklar yapıyor kabul. Ama yu-

1) Yenik Tutku.

Gittikçe yaşılanıyor nasılsa bu yeniyle eksiksiz.
Yalnızlıkla düşlerinde umutsuz tüm günler uyan sabaha.
Yanıkıyan kırık bir ok tutar ellerinde şimdi.

Özlem eskisinden bir katımlık daha
Son bir umut ya da son katkı bu

2) Karanlık Yaşam.

Bir kadeh sınımsıcak ellerimde usanmaksızın
Sınımsıcak ellerimde bu sılanın ayrıntısı
Ya da anı'mda besliyorum yorgunluğunu
Böyle sıırıslıklam yaşamaktan

Cavit CİRİTÇİ

karda da dediğim gibi yaptığı fedakârlıklar bu topluluğun elinde araya gitmektedir. Sonuç fayda doğurmamaktadır. Tiyatromuz toplumumuzun nefretini kazanmıştır. İşin en acı yönü tiyatro zevkimizle alay edilmektedir. Bu tutumdaki bir, Tiyatro amaçsızdır. Tiyatromuzun esaslı bir tensikata tabi tutulması zamanı çoktan gelmiştir.

Ne yazıkki Tiyatromuzda bugün ancak sanatçı yönü olan bir kaç kişi var. Onlarda tek bir sanatçının bir oyunu kurtarılabileceğini bildiklerinden kendilerini diğerlerine uydurmak zorluğunda kaldılar. Örneğin: Zeki Dinçsoy.

Başta sayın Valimiz olmak üzere bütün belediyeye ilgililerine

bir şey arzedeceğim. Şu iki soruyu tiyatro müdürümüz Vedit beye lütfen bir kere sormak zahmedine katlansınlar.

1- Bu saydığım kişilerin sanat kapasiteleri nedir.?

2- Bu kadroya oyun çıkar mı?

İlgililerin bu konuyla etraflica eğileceklerine inanıyorum. Ruhum ödevini yapmış kişilerin mutluluğu içerisinde.

Not: Tiyatrodan anlayan kişilere sözüm yok. Çünkü onlarda gerçeği görüyorlar, Ama Tiyatroyla ilgisi olmadığı halde Tiyatrodan anlıyor pozuna girip bu kent halkı ne anlar sanattan ne bilir gerçek sanatçıyı diyen bayanlara, daha çok sözümüz olacaktır.

Âvareler

(Baştarafı Sa. 4 de)

mez. Çünkü gerçek bilginin kaynağı dikkattir. kafada iyi kurulmuş bir dikkatler sistemi olmadan hakikatin zerresine ulaşılmaz. Bütün Doğu dünyasında yüzyıllardan, binyıllardan beri eseri yaşayan, görüşleri zamana kalan kaç büyük bilgin gösterilebilir? Ama Batı dünyasında bilgiden, bilhinden yoksun tek memleket olmamıştır. Birinde karanlıktan, cahillikten geçilmez; kafa barbarlığı gözleri karartacak ölçüdedir; ötekinde her gün deniz gibi bilim akar, yeni yeni buluşlardan, ara-mışlardan göz açamazsınız.

Son aylarda büyücek bir Bizans tarihi okudum. Bu alanda orijinal araştırmalar yapmış, önemli hakikatlere varmış Batılılar arasında bir çok Grek, hattâ Bulgar bilginlerinin adları vardı ama bir tek Arap, bir tek Acem, bir tek Türk adına rastlamadım. Halbuki Bizansla en çok iliştiği olan, bu İmparatorlukla on bir yüzyıl durmadan boğuşan bu uluslardı. Bu uygarlığa tesir etmişler o uygarlığın tesiri altında kalmışlardı. Şimdi onlar bir batıl'ı gibi çalışıyor, kalıcı buluşlar yapıyor da dünkü efendi ulusların torunları dut yemiş ahu gibi susuyorlar..

Batıdaki bu sınırsız yaratıcılığın ilk kaynağı dikkat değil de nedir? İnsanın araştırma, yaratma çabası küçük dikkatlerle uyanır. Ama en büyük başarıların kaynağı da bu dikkatlerdir. Düşünce alanında ilk itiş, ilk hareket kaynağı odur. En önemsiz bir olaya dikkatli bir bakış, onu daha ilk anda önemsizliğinden soyar; ışığını, hakikatini yavaş yavaş önümüze serer; en aşılmaz karanlığı bir ok gibi delip geçer, aydınlatır. O zaman da önemsizin çok önemli, belki de bir dünya olayı olabileceğini görürüz. En yüce keşiflere, en hor gerçeklerden hareket edilerek varılmamış mıdır?

Bugün zekânın büyük ölçüde dikkat demek olduğunu Doğulu'dan başka anlamıyan kalmamıştır. Ama siz bir kere de ona sorun, dünyanın en zeki insanı diye kendini gösterir, aynaya bir göz atıp tatlı tatlı gülümser.

Belki zekânın ham maddesi onda da eksiksiz belki biyolojik yapısı bakımından zekânın ilk imkânları onun kafasında Batı kafasına bile üstün olabilir. Ama ne çare ki bu zekâ kendine haksız olarak inanmıştır. Çünkü daha doğmamışken kendini doğdum sanır; hattâ dünyaları fethedeceğine

inanır. Düşünmeyen, düşünmeden kaçan, daha bir fikre başlarken yorulan kafalarda hangi zekâdan söz edebilir? Doğu, baştan başa bir tembeller ülkesi, bu sınırsız tembelliğin başında da düşünce tembelliği baştacıdır. Dikkat yoksulluğu dikkat kötürümlüğü de bu hastalığın önünde yürür.

Doğulu, belki de zeki değil, kurnazdır; kurnazlığa düşebilmesi de zekâsından değil, zekâ yoksulluğundan gelir. Kim bize gerçekten zekâ sahibi bir tek kurnaz gösterebilir? Son zekâdan nasibi olan bir ahlâk düşkününü görülmüş müdür? zeki olan ahlâksızlığın adiliğini, korkunçluğunu görür; zararlarını kavrar, yoksulluğa düşer de ahlâksızlığa düşmez.

Bence Doğu'nun baştan başa savruklar, âvareler, kurnazlar ülkesi olmasının henüz gereği gibi doğamamış olmasını düşünmeli, bunu da kafadaki dikkatler sisteminin henüz gelişmemiş olmasına bağlamalı, Doğulular zekâ, yaratıcılık, yüce, ahlâk değerlerine ulaşabilmek için herşeyden önce ciddi olmaza dikkat harcamaya mecburdurlar. Yorulmadan verilen acele hükümlerden kaçınmalıdırlar. Kafa savrukluğundan düşünce lâübaliliğinden, fikir tembelliğinden kurtulmalıdırlar. İşlerinde, insanlarla münasebetlerinde dikkatli olmalıdırlar.

Zekânın, başarının, yüce ahlâk değerlerinin büyük ölçüde dikkat kaynağından beslediğini unutmak gerekir.

Sanat'çının Gerekliği

(Baştarafı Sa. 3 de)

temayildir. Fizik okuyanlar bilir ki «tabiat boşluktan nefret eder.» Siz ve ben boşluğa benzer bir şey görebilsek elektrik lâmbasının içidir. Lâmbayı kırın... Nazariyatla boş kalan o sahaya tabiat hava doldurur.

Boş zihni de tabiat acele doldurur. Ne ile? çok kere heyecanlar ile. Çünkü üzüntü, korku, nefret, kıskançlık, haset gibi heyecanları ileri süren iptidai bir şiddet ve vahşet âleminin dinamik kudretidir. Bu gibi heyecanlar öyle kuvvetlidir ki, bütün selâmet ve saadet düşüncelerini, heyecanlarını zihnimizden sürmeye mütemayildirler.» demektedir.

Görülüyor ki, toplumun sanatçı'yı etkilediği gibi, Sanatçı'nın da gerekli oluşu çıkıyor ortaya.

Yararlı işler yapma düşünöleri vardır her kişinin içinde... Bunu yeşertmek, ışımasını sağlamak görevini almalıyız üzerimize...

ŞARAP
KADIN
GİBİDİR
DAİMA
EN
GÜZELİ
ARANIR .

**GAZİANTEP
BURÇ
ŞARAPLARI**

ANADOLU SİGORTA

* NAKLIYAT

* TRAFİK

* YANGIN

* HAYAT

* KAZA

Aydın Dolunay

ADANA VE HAVALİSİ AJENTESİ

Telefon : 1335

Abidinpaşa Caddesi No. 108

ADANA

TÜRKİYE KREDİ BANKASI A. Ş.

**Emniyet ve Sür'atle, Her Türlü Banka İşleriniz için
EMRİNİZDEDİR**

Apartman Daireleri ve Muhtelif Para İkramiyeleri

Küçük Saat Karşısı Kristal Palas altı

nize.

ADANA